

Protocol ouderen, alcohol en vallen op de SEH

Het verwijzen naar behandelaars is vaak een eerste, belangrijke interventie. Dit protocol beschrijft een handelswijze ten aanzien van ouderen (55+) die naar aanleiding van een valincident op de afdeling Spoedeisende hulp (SEH) terecht komen. Het doel van het protocol is te interveniëren bij senioren indien er sprake is van een relatie tussen een letsel¹ en (riskant) alcoholgebruik.

Het screeningsinstrument

De AUDIT, een screeningsinstrument van 10 vragen, is ontwikkeld door de World Health Organisation om excessief drinken te screenen en, zo nodig, kort te interveniëren. De AUDIT-C bestaat uit de eerste drie vragen van de AUDIT en blijkt in validiteit weinig te verschillen². De vragen handelen achtereenvolgens over de frequentie van alcoholgebruik, de hoeveelheid alcohol die op een gemiddelde dag wordt genuttigd en over de frequentie van zwaar alcoholgebruik bij één gelegenheid³. Naar aanleiding van een score kan verdere behandeling of verwijzing in samenspraak met een patiënt plaatsvinden.

De score en de interventies

Het is moeilijk om aan de hand van strikte criteria te definiëren of iemand tot de hoogrisicogroep behoort, omdat dit sterk afhankelijk is van individuele factoren, zowel psychologisch als maatschappelijk⁴. De meest aangewezen persoon voor het stellen van een diagnose alcoholafhankelijkheid en het afstemmen van de behandeling hierop is een deskundige op dit gebied. Op de SEH is de AUDIT-C een instrument om tot een gerichte eerste interventie en de daarbij behorende verwijzing te komen.

De maximum score is 12. Een score van 0 tot 4 geeft aan dat het alcoholgebruik niet zorgwekkend is. Een score van 4 tot 10 identificeert volwassenen die boven de aanbevolen maximum hoeveelheid alcohol drinken of voldoen de criteria voor alcoholmisbruik⁵. Een score boven de 10 geeft aan dat een hoog risico bestaat op alcoholafhankelijkheid.

Voor 55-plussers zijn de scores dezelfde als die voor personen onder de 55 jaar. Maar senioren verdragen alcohol over het algemeen slechter door veranderingen in het lichaam die met het ouder worden gepaard gaan. De interventies in dit protocol zijn daarom afgestemd op een lagere score van alcoholmisbruik of alcoholafhankelijkheid dan bij 55minners het geval zou zijn.

Werkwijze

Het opstarten van het gesprek

- Een introductie over alcoholgebruik in combinatie met medicijnen en/of ziekte roept minder weerstand op dan over alcoholgebruik alleen. Probeer de initiële vraagstelling hierop aan te passen.

Scoren

- Stel de vragen, scoor volgens onderstaand schema en tel de scores bij elkaar op.

Interveniëren

- Kies naar aanleiding van de score de interventie en voer hierover een kort gesprek. Zorg dat in de verwijsbrief naar de huisarts het alcoholgebruik van de patiënt toegelicht wordt. Dit is mogelijk door middel van een van de standaardzinnen hierover.

¹ Een val kan worden gedefinieerd als 'een onbedoelde verandering van lichaamspositie, die resulteert in het neerkomen op de grond of een ander lager niveau'. Stichting consument en veiligheid (2009)

² Gual A. et al, (2002)

³ Primary Health Care European Project on Alcohol (2005)

⁴ NHG Standaard Problematisch Alcoholgebruik (2005)

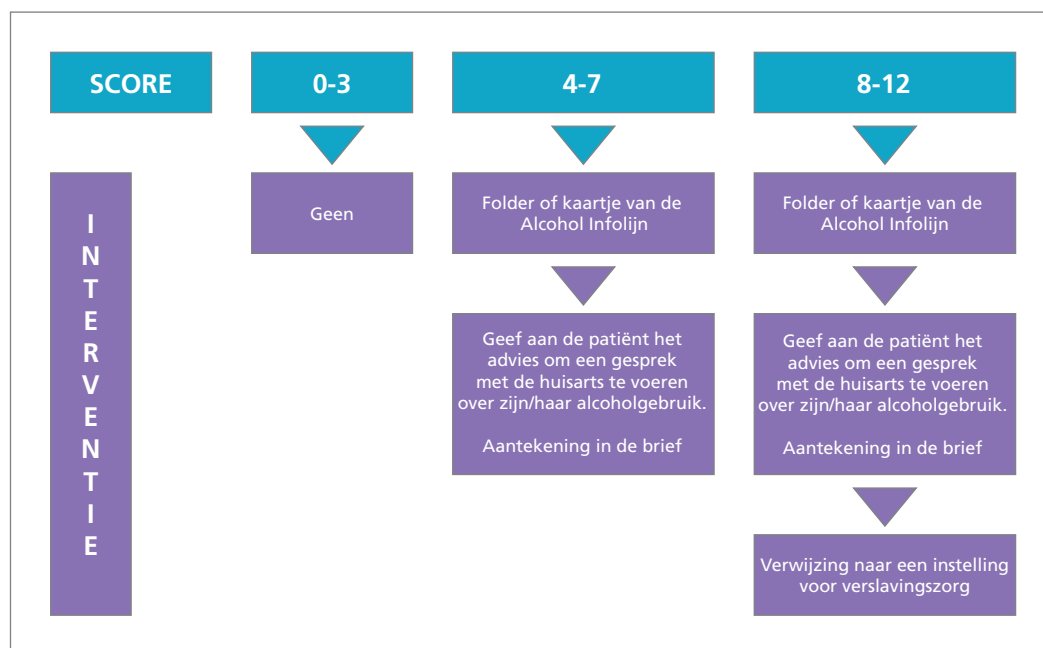
⁵ Helping Patients who drink too much (2005)

Score AUDIT-C volgens schema:

→ Score	0	1	2	3	4
↓ Vraag					
Hoe vaak drinkt u alcohol?	Nooit	Maandelijks of minder	2-4 keer per maand	2-3 keer per week	4 of vaker per week
Hoeveel drinkt u op een typische dag dat u alcohol gebruikt?	1-2 glazen	3-4	5-6	7-9	10 of meer
Hoe vaak drinkt u meer dan 6 glazen per gelegenheid?	Nooit	Minder dan 1x per maand	Maandelijks	Wekelijks	(Bijna) dagelijks

Interventies per score

Colofon

Financiering
Ministerie van VWS/Partnership
Vroegsignalering

Tekst en Redactie
Susanne Weingart, Trimbos-instituut

Ontwikkeling
Dick van Etten, Centrum Maliebaan
Susanne Weingart, Trimbos-instituut

Ontwerp
Ladenius Communicatie BV Houten

Deze uitgave is te bestellen via
www.trimbos.nl/webwinkel met
artikelnummer AF1025

Trimbos-instituut
Da Costakade 45
Postbus 725
3500 AS Utrecht
T: 030-29711 00
F: 030-297 11 11

©2010, Trimbos-instituut, Utrecht.
Alle rechten voorbehouden. Niets uit
deze uitgave mag worden verveel-
voudigd en/of openbaar gemaakt, in
enige vorm of op enige wijze, zonder
voorafgaande toestemming van het
Trimbos-instituut.

Ontwikkelde training, trainershandleiding en bijbehorend materiaal

Samen met dit protocol is een training ontwikkeld voor SEH-verpleegkundigen. Praktijk-begeleiders kunnen een train-de-trainer volgen zodat zij handvatten krijgen om hun collega's "on the job" op het protocol in te werken. Bij de train-de-trainer hoort een trainershandleiding. Verder is een tweetal standaard zinnen ontwikkeld om het overmatige alcoholgebruik van een patiënt in een verwijsbrief aan de huisarts op te nemen.

Standaardzin bij een score van 4-7 voor ouderen:

Uw patiënt scoorde op de AUDIT-C een score die staat voor een overmatige drinker, een adviesgesprek over alcoholgebruik is aan te bevelen.

Standaardzin bij een score van 8-12 voor ouderen:

Uw patiënt scoorde op de AUDIT-C een score die staat voor een zeer zware drinker. Aan te bevelen is een adviesgesprek over alcoholgebruik en zo mogelijk een verwijzing naar de verslavingszorg.